

دارالالحان

(دارالالحان) هیئت تدریسی می طرفندن ایکی آیده بر نشر ایدیله

مجموعه طائد بالمله خصوصات اینچون مدیر مسئوله مراجعت لازمدر

مندرجات

مکتب موسیقینده تجدید احتیاجی موسی ثریا
فلیکس مندلسون اکرم بسیم
اثر موسیقیده ملیت محمود رافعی
دهده افندی رؤف بکتا
فرانسهده عصری موسیقی جمال رشید
موسیقی وشمرده وزن مسعود جمیل
موسیقی معلملر و موسیقی تدریس آئیز فزیل بریم
دارالالحان شئون ***

۱۹۸

مجموعه نیک ادره می: استانبول - شهزاده باشی - دارالالحان

توزیع یری: باب عالی جاده سنده سودی
کتابخانه می

فیثائی اون بش غروشدرد

شهزاده باغی: اوقاف اسلامیة مطبعه می

۱۳۴۰

۱۲۴۸ تاریخنده اجرا قتلان سور همایون شنلکری خنام بولدقن صوکره فی الحقیقه (دده افندی) یکی قبو مولو یخانہ سندہ کی حجرۂ درویشانہ سنک محیط سکونہ چکلمش و سورہ ہایوندن مقدم بستہ لمکی تصور ابتدکی (صباوسلیک) آیینہ اشتغالہ باشلامش ابدی .
بو آیین شریف ، (دده) نک تالیف نعمات فندہ سرتبہ کالہ وصولی کوستر بر اثرالعالدر .
واقعا دده نک بوتون آیینلری باشقہ باشقہ قاطع نظر دن مزیات مخصوصہ فی حائر برصنمت اثرلیدر ؛
لکن (صباوسلیک) آیینی اسلوبندہ کی دبدبہ واحتشام ، طور واداسندہ کی اصالت افادہ ، بستہ نک کفتہ ایلہ تمامی تطابقندہ کی موفقیّت خارق العادہ اعتباریلہ جدأ ممتاز ومستثنی بر موقع صاحبیدر .
بو آیین ، اهل و اربابی طرفدن اوقونہ حق اولورسہ ، داہا باشلانورکن سامعیندن حساس ،
موسیقی کوزللککری فی مدرک ذوات اوزرنده یک روح نواز بر تاثیر حصولہ کثیر . آیینک قرائتی دوام ابتدکجہ بو تاثیر ابتدائی آرتار ، اکیلمز ؛ بستہ نک ہر سطرندہ انکشاف ایدن
یکویکی ماطرلخہ قارشیسندہ سامعہ روحک درجہ درجہ یوکسلہ رک نامتناہی عوالم روحانیہ
صعود ابتدکیکی دیوار . الحاصل (صباوسلیک) آیینی اولیلہ بر شاہ اژدرک (دده افندی)
نامنک تاقیام حشرہ قادر قیمت شناس لسانلردہ حرملہ یاد و تذکارینہ سبب اولہ جقدر .
دوغریسی موفقیّت و مظهریتک بو درجہ سی بز فانیلر جہ شایان غبطہ در .
(صباوسلیک) آیینی ایچون (دده) نک انتخاب ابتدکی کفتہ لردہ بالخاصہ معنیادردر .
(حضرت مولانا) نک مشہور :

آتش نژد دردل ما الامو
حلی نکند منزل ما الامو
کر مالیان چلہ طیبیان باعد
حلی نکند مشکل ما الامو

رباعی « بستہ قدیم » نامیلہ معروف آیینلردن (حسینی) ایلہ (نابی عثمان دده) مرحومک
(راست) ، (عشاق) و (چازکاه) آیینلرنده بستہ نمش ایکن (دده) بو رباعی حییات موحدانہ سنہ
اوقادار موافق بولشددرک (صباوسلیک) آیینی دہ بو رباعی ایلہ باشلامقدن کنندی آلہ مامشدر .

بو رباعیدن صوکره (دده)، شعرای مولویه دن (کلشن توحید) ناظمی حضرت (شاهدی) نک
بر مظلومه سندن انتخاب ایتدیکی :

هی می نه محائب بزمه مش حسنله باری
بو صورت یازی بو نقش و نکاری
هراهل نظر کیم کورمه تحسین اوله کاری
بو چشم و عذارى قالمایه قراری

ایات عانه فی (پوسلیک) مقامنده و موضوع ایله متناسب درویشانه ادا ایله ترنم ایتش
وینه عینی مظلومه دن :

عشاق قطار ایله دی عشق ایجره محمد
اول شاه محمد اول مطلب و مقصد

بیتک نهایتنده «سهل ممتنع» تعبیرینه ماصدق اوله رق منام «حجاز» ه کچر کچمز کذلک
حیرت بخش بر سهولت تمزجکاری ایله آچیوریدیکی بر (سکاه) پرده سیله :

ای اشتر دل سن اوله کور پیش قطاری
چک عشق ایله باری بی ورد ایله خاری

بیتنده (هزام) مقامنه انتقال ایتش و آیتک الک شایان دقت بر پارچه سی اولان :

بن بیلمز ایدم کیزلی عیان هب سن ایش سک
تندرده و جانلرده نهان هب سن ایش سک
سندق بو جهان ایجره نشان ایسترایدم
آخر بونی ییلدیم که جهان هب سن ایش سک

رباعیسی ده (حجاز کار) مقامنک اوزمانه قادر منلی نامسبق بر طرزیه بسته له مشدر .
«وحدت وجود» عقیده صوفیانه سی بلیغ بر لسانله تصویر ایدن بو رباعینک بسته سی
(دده) نک موسیقیده کی قدرت اعجاز مناسنک پارلاق مثاللرندن بریدر ؛ هر مصرعک نهایتنه
علاوه ایتدیکی :

یار یار معبودم افه

توشیحات تهلیل کاردیسی ایسه - قیمتدار بر مظلومه جوهرینک اوتنه سنه بریسنه سرپشد بریلوب
تماشاسی کوزلری قماشدیران آتشین لعلداره لر کبی - سامعه بی پک وجدانکیز بر صورتده تشبیط
ایدن ترصیعان مقامنده اوله رق جدأ روح پرور بر لطافتی حازدر .

(صبا پوسلیک) آیدی بسته سنک بو نقطه سنه قادر آثاری حیرتله کوریلن قدرت بسته کاری
کافی دلکش کبی (دده) نک بی پایان ده ای موسیقینک یوکسک تظاهر اتندن برینده بوندن صوکره
شاهد اولیوروز. (بن بیلمز ایدم ...) رباعیسی متعاقب دده افندی یینه (حضرت مولانا) نک :

دسیدم بر لب دریا بدیدم هو ویا من هو

مصرعیه باشلایان غزل لرلندن متعجب بر قطعه یی بسته له مک و بونکه (صبا پوسلیک) آیینک
برنجی بندینی ختامه ایردیرمک ایسته یوردی . پک عالی بر فکر تصوفی احتوا ایدن بو قطعه یی
شهسز (دده) دخی موضوعک علویله متناسب اوله رق بسته له به جک ایدی . فی الحقیقه بومصرعی
اوقویان بر موسیقی شناسک کوزی اوکنده مقتدر بر رسم طرفندن یابیش شویله بر لوحه مک
جاناناماسی قابل دکل ایدی :

« واسع بر دکز ؛ نظر ، افقه قادار اوزاندینی حالده معظم ، مهیب دالفه لردن باشقه
هیچ بر حاله تصادف ایتمه یور . ساحلده حقایق اشیایی کورن کوزله صاحب بر مرددل آگاه ،
بوعلوی منظره قارشیننده قدرت بالفه صمدانیه مک تجلیانندن ، داهادوغریسی بالذات « هو ویا من
هو » دن باشقه برشی کورمدیکی جهته وجده کله رک وقفه کیر استغراق اولمش دوشونیور... ،
بو معنوی و خیالی تابلوی موسیقی ایله افاده ایچون دده (بیاتی عربان) مقامی مناسب
بولمشدر . (بخیر) پرده سی اوزرنده یایله جق مدید نغمه لر ، او فسحت سرای امواجی بوتون
انکینلکیله تصویره مقتدر اوله جق ، مقامک قرارنده کی (قار جغار) نغمه لری ده (هو ویا
من هو) مضمونی نیاز مندانه و عبودیتکارانه افاده ایله جک ایدی . لکن ایشک مشکل
بر جهتی قالیوردی که اوده اولکی رباعینک بسته لندیکی (حجاز کار) ایله آتی تعقیب ایده جک
(بیاتی عربان) مقاملری آرسته کرک قرارگاه ، کرک طور وسیر اعتبارله موجود اولان مخالفت
و مابایت ایدی ؛ بناء علیه بردن بره بو مقاملرک برنجیسنندن ایکنجیسه کچمک حلی کوچ
بر مسئله موسیقیه ایدی . ایسته (دده) قدرت داهیا نه سنک یوکسک برمثالی ده بوراده کوسترمش و :

دوست دوست مقصودم الله آه بیرم دستکیرم

محبوب من آه بیرم دستکیرم محبوب من

ترنملری آرسته پیر مکرمنک روحانیتنه صغینه رق ایتدیکی بر حمله ایله بو مشکلی ده
قولایچه حل ایدوب (بیاتی عربان) « واسع بر زمین حاضر لاشدر .
(دده) نک موفقیاتتی تنویر ایدن بو صوک قطعه مک بسته سندن صوکره (نوا) آیینته کچیلهرک
بو آیینک جدآ بارلاق اولان ایکنجی ، اوچنجی و دردنجی بندلری اوقونورکه شو حالده (صبا
پوسلیک) آیینی بر سلامدن عبارت قالش اولور .

(صبا پوسلیک) ک بسته سی اکال اولوتجه (دده) خوش الحان تلایمینه یکی آیینتی کچمش
و ۱۲۴۹ سنه یی رجبک غره سنه مصادف بر پنجشنبه کونی (یکی قیو) مولویخانه سنده قدمنن
باشلیق موقعنده کندیبی بولوندینی حالده آیینک معظنن صورتده اوقونمنه ریاست ایتشدر .

..

روایت اولدیفنه کوره دده افندی به (هزام) مقامی بک زیاده تأثیر ایدرمش؛ حتی بومقامدن (کومورجی زاده حافظ افندی) نک :

آدم خیال پرچک ای ماه دیده مه

گفته لی (رمل) مربعی ایلک دفعه دیکله دیکی وقت (دده) فرط تأثرندن کوز یاشرلی ضبط ایدمه مش، حزین حزین آغلامشدر .

بوسبيله (هزام) دن بر آیین شریف بسته له مکی کنديسی ارزو ايتديکی کي استادک بومقامه فرط انجذابنی بیان تفایس پرور لر دخی حصوله کله چکی طبعی اولان بدیع المنیه ايله بر آن اول تشنیف آذان ایده بيلمک ایچون بو خصوصده (دده) بی تشویق دن خالی قالمور لر ایدی . آنحق او صره لرده ۱۲۴۹ سنسی رمضانک حلولی تقرب اتمش ایدی بو مناسبتله (دده) سر ایده کی سر مؤذنک وظیفه سنه متعلق حاضر قلرده بولنمه لزوم کوریور ایدی؛ بناء علیه (هزام) آیتنک بسته لخمه سی بایرام ایرته سنه تعلیقه مجبور اولدی .

دده ، (محمود ثانی) به قیلدیرمه جفی « تراویح » نماز لرده او قونق ایچون بر طرفدن یکی « الهی » لر بسته له یور ، دیگر طرفدن بونلری سرای مؤذنلرینه مشق ایدیور ایدی . نهایت مبارک ماه غفران کلوب چاندی .

اول تاریخده (محمود ثانی) نک باش امامی آنادولی پایه لورلندن (زین العابدین) افندی ا سمند بر ذات ایدی . امام افندی « علم الحان » ايله بک آز مشغول اولمش ایدی ؛ مع هذا فوق العاده طبیعت موسیقیمی اولدیفندن تراویح نمازنده مؤذنلر هانکی مقامدن بر الهی او قوسلر درحال او مقامده قرآن عظیم الشان قرائته مقتدر اولور ایدی . (عطری) مرحوم عصرندن بری مؤسس اصولدن اولدینی اوزره تراویحک صوک درت رکمتنده (عجم عشیران) مقامی اجرا او مقامدن « الهی » لر قرائت ایدلمکده ایسه البوم (فرحفرزا) دینلن (ترکیب) اوزمان هنوز متداول اولدیفندن بالطبع (فرحفرزا) دن « الهی » دخی یا بلماش ایدی . تراویح آره لرنده ناشنیده ومشکل الاجرا مقاملردن « الهی » لر او قویان (دده) کبی بر مؤذن باشی ايله (محمود ثانی) کبی موسیقی شناس بر پادشاهک او کنه کجوب نماز قیلدیرمق قولای بر ایش دکل ایدی . بر کیچه تراویحدن صوکره حضور شاهانده شرف منوله نائل اولان (زین العابدین) افندی به پادشاه :

— بزم (دده) ، سفی ایچه صقیور اماء ماشاء الله سنده اوندن هیچ کری قالمایورسک !

التفاننده بولتور ؛ بو التفات هایوندن جسارت آلان امام اول افندی دخی :

— مؤذن باشی قولکیزه داعیلری ده بر عزیزلک باعق ایسته یورم اما ...

استیذانه جرأت ایدر . (محمود ثانی) بو عزیزلکک نهدن عبارت اوله جفتی صورمه لزوم کورمه دن :

— های های ؛ ساده او سکا پاهحق دکل آ !

جوانی ویرر . باش امام ده بومساعده سینه اوزرینه همان فردای کونک آقشامی مافی الضمیری

اجرایه قرار ویرر .

موسیقی اربانجه معلومدرکه (عجم عشیران) مقامنک قرارینی (یکاه) برده سنده اجرا اتمه سته (فرحزرا) نامی ویرلمکده در . زین المابدين افندی قرآن کریم او قورکن بمضاً سوق طبیعتله (فرحزرا) یاپار و بونک نه اولدیفنی سيلمه مکله برابر هر حالده (عجم عشیران) دن فرقلی یکی بر مقام بولدیفنی ظن ایدر ایش . ایشته امام افندینک (دده) یه پاه جفتی عزیزلکک ، تراویجده بو یکی مقامدن او قومق و او مقامده بسته لیش « الهی » بولمندیغندن (دده) بی مشکل موقعده راقه رق چاره سز (عجم عشیران) بر الهی او قومغه مجبور ایتکدن عبارت ایدی .

او آقشام تراویجک صوکلرنده مؤذنلر علی الاصول « عجم » برده سندن « صل علی ... » دیشلرو امام افندی دخی عینی برده دن باشلادیفی حالده خلاف معناد (یکاه) ده قالمش وایکنجه رکتمده ینه عینی حال تکرر ایش ایدی . (دده) بونده کی مقصدی آکلادی ؛ ایلک ایکی رکتمدن فارغ اولوتجه یاننده کی (دلال زاده) یه :

— سز اداره ایدک !

دیه رکه همان محفلک برکوشه سته چکلدی و علی المجله پک معروف کفته لردن :

شوریده و شیدا قیلان یارک جالیدرخی

التهیسی صوکلرکتر قیلنورکن (فرحزرا) یولنده بسته له یه رکه سلامی متعاقب رفقاسنه :

— بکا پیروکل ایدک !

امری ویردی . بو نا که ظهور مقام اوزرینه مؤذن باشیسنک هانکی مقامدن الهی او قویه جفته منتظر اولان پادشاه ، (دده) نک ارتجالاً بسته له دیکی الهی محفلنده محظوظیتله دیکلرکن ایتدیکنه نام اولان باش امام افندی ده محرابنده ، یکی ایجاد ایتدیکی مقامدن بسته لیش بر الهی ناصل اولوبده مؤذنلرک او قودیفنه بر درلو عقل ایردره میوردی ! فی الواقع (دده) ایکی دقیقه اول بسته له دیکی (فرحزرا) الهیسی او قوبور ، مقتدر آرقاداشلری ده هیچ بللی ایتهدن سر مؤذنه پیروکل ایدیورلر ایدی .

تراویجدن صوکره (محمود ثانی) دده بی حضورینه قبول ایدوب پک نشه لی برطور ایله :

— دده ! بو یکی مقامکیزک آدی نهدر ؟

سؤالی ایراد ایش و (دده افندی) دخی ماجرای حکایه ایله برابر بونک یکی بر مقام

اولدینقی و (سلیم ثالث) عصرنده مصاحبلردن (سید احمد آغا) طرفندن بولنهرق (فرحزرا) اسی ویرلش بره ترکیب، اولدینقی ومع هذا او وقتدن بری بو یولده هیچ برابریسته نلندیکنی عرض ایدنجه :

— هر نه ایسه، بو ترکیب نیم پك خوشمه کیتدی؛ آدی کبی فرحزرا ...

دیهرک (دده) به برخیلی التفاتلرده بولمش وکال نشئه سندن اوکیجه اینجه ساز طاقنک (طوب قو) سرای هایونی مشتملاتندن (سرداب) قصرنده اجرای آهنگ ایتمه سی اراده ایتشدرد. (طوب قو) سراینک آرقسندده جتتمکان (سلیم ثالث) ک والدله لری ایچون انشالایتدیردیک (سرداب) نامنده [۱] بر قصر دلنشین وار ایدی. سرای بورنک نظارت کامله به مالک بر نقطه منه سراپا بالفامی طاشدن یالیش اولان بو کوشک تورک معماریسنک برانغودج بدیی ایدی. قصرک بویوک سالونک دیوارلری آینه لره قابلاشمش و آینه لره آره نه مزین «سلسیل» لر، نظربا جیجک صاقیلری قولش ایدی. سالونک اوردنه سنده کی حوضک فسقیه سی جدأ مصنع ایدی. سالونک قبه نه متعدد شمعدانلری حاوی شاهانه بر آویزه اصلمش، و سلسیللره آره نه قیمتدار فانوسلر تنیت ایدلش ایدی. کیجه موملر یاتجه متقابل آینه لره عکس ایدن ضیالردن کوزلر قاماشیر، صولره جزیان ویریلنجه حاصل اولان دل نواز سسلردن اک غمکین کوکلریله فرحله دولار ایدی.

ایشته (فرحزرا) السی بی بسته له دیکی کیجه (دده افندی) ایله رفیقلری بوجنت مثال قصرده بر (کومه فصلی) اجرا سنه مأمور اولشلر ایدی. سرای اصطلاحنجه پادشاهلرک حضورنده اجراسی بعضاً امر اولنان بوکی ساز کلنجه لرینه (کومه فصلی) دینلور ایدی که سبب تسمیه، بو فصللره منحصرأ سرایدن یتشمش وچاوشلقدن مصاحبلکه ارتقا ایتش موسیقی شناسلردن ماعدا خارجده موسیقی تحصیل ایدرک مؤخرأ مصاحبلکه سرایه آلنان اساتذدنک دخی داخل اولمای ایدی. سرای عاداتنه توفیقاً فصل ارکانی حضور شاهانه ده برلره دوشه نن قرمز ای حراملره اوتوردرلر و پادشاهک التفاتنه مظهر اولدقدن سوکره اجرای آهنگه باشلارلر ایدی.

[۱] (سرداب قصری) ایله سرائک کلخانه میدانی طرفنده کی (اسحاقیه)، (ایچیلی)، (مراد اربع) و (سلطان عمود) کوشک لری یاقین و قتره قادار موجود ایکن دور عزیزده (مکتب حریه) نظاری اولان غالب پاشاک سرق نالنده بولندیقی ائاده «مصارف زائده فی موجب اولیور» دیهرک بو کوشک لری یقیدردینی وقته نویس عبدالرحمن شرف بک (تاریخ عتانی انجمنی) مجموعه سنده منتشر بر مقاله سنده کورلش ایسه ده بزم تحقیقا تمیزه نظراً (سرداب قصری) تک بلارحم یقیدرله سی، روم ایلی شسندو فرینک سرای بورنی دولاشه رقی «سرکبی» به واصل اوله ییله سی ایچون او وقتک رجال حکومتی طرفندن کیم ییلر نه کی منافع شخصییه مقابلنده کوستریلن مساهده دن ایلری کلشدر. فی الحقیقه قصرک حالا کورده ییلن بش آثاری خط کذرکانه پک قریب بر موقعه دده.

(محمود ثانی) عصری رجالیه کوروشه ن ذواتك افادانه كوره او عصرده کی (كومه فصلی) ارکانی ، سكزى خواننده ، ايكیسی نيزن ، اوچی كانی ، دردی ده طنبورى اولقى اوزره اسملى آئیده محرر (۱۷) استاددن مركب ایدی :

خواننده لر — دده افندی ، دلال زاده اسماعیل آغا ، « فرحناك » مقامی موجدی شاكر آغا ، چیلینكر زاده احمد آغا ، صو یولجی زاده صالح افندی ، كومورجی زاده حافظ افندی ، باصمه جی زاده عبدی افندی .

نیزنلر — خطاط شهیر (مصطفی عزت) افندی ایله مصاحب بی نظیر سعید افندی . [سعید افندی « نى » دخی چالار ایسه ده كومه فصللرنده « كرفت » زنلك ایدر ایملش .]

كانیلر — « طاهر پوسلیك » پیشروی صاحبی رضا افندی ، شاكر آغا برادری مصطفی آغا ، « فرحناك » ساز سماعیسی صاحبی علی آغا .

طنبوریلر — نعمان آغا ، ذكى محمد آغا ، كچی عارف آغا ، نجیب آغا .

هر برى متخص اولدینى سازده او دورك امثالسر هنرورلری اولان بوكی مشاهیرك وبالاده اسملى كچن رفقا سیله بالذات (دده افندی) نك اشتراك ایتدیكى بویه بر موسیقی فصلدن حاصل اوله جق آهنگ لطیفك — علی الخصوص « سرداب قصرى » ، كچی بر محله — وقوعی تخیل بیله انسانى سرمست حظوط ایتمه كافی ایكن بو آهنگی ديكله مك بختیارلغه نائل اولانلرك نه حالله كیره جکی شایان تأمل اولدیغندن بز بوجهق قارنلرك نغیله سنه ترك ایدرك یالکز وقعه نك — یكى كوی دركاهى شیخی مرحوم ثروت افندی دن ضبط ایتدیكمز — خطوط اساسیه سفی نقل و حكایه ایله اكثفا ایده جكز .

(مابعدی وار)

